

УДК 330.341.1 : 630.90

JEL O 13, P 23, Q 23

DOI: 10.31471/2409-0948-2020-1(21)-184-194

Сакаль Оксана Володимирівна

доктор економічних наук, старший науковий співробітник
старший науковий співробітник відділу проблем економіки земельних і лісових
ресурсів, Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого
розвитку Національної академії наук України»
бульвар Тараса Шевченка, 60, м. Київ, 01032, Україна
e-mail: o_sakal@ukr.net
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-8803-1298>

Третяк Наталія Антонівна

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу проблем
економіки земельних і лісових ресурсів, Державна установа «Інститут економіки
природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»
бульвар Тараса Шевченка, 60, м. Київ, 01032, Україна
e-mail: tretiaknatalia@ukr.net
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7602-8606>

Штогрин Галина Степанівна

кандидат економічних наук, науковий співробітник відділу економічних проблем
водокористування, Державна установа «Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку Національної академії наук України»
бульвар Тараса Шевченка, 60, м. Київ, 01032, Україна
e-mail: galinastogrin@gmail.com
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0671-4971>

Бегаль Іван Іванович

аспірант, Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого
розвитку Національної академії наук України»
бульвар Тараса Шевченка, 60, м. Київ, 01032, Україна
e-mail: begalivanarhzv@gmail.com
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4452-8969>

РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ В УМОВАХ ПЛАТФОРМНОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню системних характеристик ринку лісових ресурсів України як факторів формування платформи взаємодій лісоресурсного та ринкового циклів розвитку. Відповідно до концепції платформної економіки світовий ринкобумовлює функціонування платформи взаємодій лісо- та загалом природоресурсного і ринкового циклів розвитку. При цьому внесок лісового сектора, який охоплює такі підгалузі як лісове господарство, деревообробна і целюлозно-паперова промисловість, у ВВП країн з високим рівнем лісистості оцінюється як один із показників забезпечення сталого розвитку, враховуючи широкий спектр функцій лісових ресурсів.

Авторами проаналізовано загальносвітові обсяги і тенденції виробництва й торгівлі основними видами лісової продукції, а також динаміку заготівлі, реалізації лісової продукції та відтворення лісів в Україні. Встановлено, що вітчизняні тенденції свідчать про потребу в додаткових заходах з метою вирівнювання структури заготівель і збільшення площ відтворення лісів.

Розкрито роль, зміст і передумови формування механізму проведення моніторингу внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених і контролю за неперевищенням обсягу такого споживання лісоматеріалів у рамках Системи електронного обліку деревини. Також дослідженосутність і тенденції сертифікації як регуляторного інструменту й фактору розвитку ринку лісової продукції.

Узагальнено основні рушійні сили, що відображають можливості й передумови розвитку ринку лісової продукції в постіндустріальному світі та перехідних економіках.

Авторами статті встановлено, що ринок лісової продукції зазнає впливу чинників, що визначають тенденції розвитку глобального ринку. Сформульовано пропозиції стосовно системних характеристик як передумов функціонування платформи взаємодій лісо- та загалом природоресурсного і ринкового циклів розвитку з метою диверсифікації та активізації ринку лісової продукції в умовах платформної економіки, що враховують такі аспекти як вплив лісів на клімат і навпаки; зростання ролі деревної біомаси як відновлюваного джерела енергії; потребу в збільшенні обсягу інвестицій і підвищення продуктивності у лісовому секторі України; напрями бюджетної політики та ін.

Ключові слова: ринок лісової продукції, платформна економіка, сталий розвиток, лісове господарство, моніторинг, сертифікація лісів.

Sakal Oksana

Doctor of Economics, Senior Researcher

**Senior Researcher of the Department of Economic Issues of Land and Forest Resources
Public Institution “Institute of Environmental Economics and Sustainable Development
of the National Academy of Sciences of Ukraine”**

boulevard Tarasa Shevchenka, 60, Kyiv, 01032, Ukraine

e-mail: o_sakal@ukr.net

Tretiak Nataliia

Candidate of Economics

**Senior Researcher of the Department of Economic Issues of Land and Forest Resources
Public Institution “Institute of Environmental Economics and Sustainable Development
of the National Academy of Sciences of Ukraine”**

boulevard Tarasa Shevchenka, 60, Kyiv, 01032, Ukraine

e-mail: tretiaknatalia@ukr.net

Shtohryn Halyna

Candidate of Economics

**Researcher of the Department of Economic Problems of Water Use
Public Institution “Institute of Environmental Economics and Sustainable Development
of the National Academy of Sciences of Ukraine”**

boulevard Tarasa Shevchenka, 60, Kyiv, 01032, Ukraine

e-mail: galinastogrin@gmail.com

Behal Ivan

Postgraduate student

**Public Institution “Institute of Environmental Economics and Sustainable Development
of the National Academy of Sciences of Ukraine”**

boulevard Tarasa Shevchenka, 60, Kyiv, 01032, Ukraine

e-mail: begalivanarhzv@gmail.com

**REALITIES AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF THE FOREST RESOURCE
MARKET IN THE CONDITIONS OF THE PLATFORM ECONOMY**

Abstract. The article is devoted to the study of systemic characteristics of the forest resources market of Ukraine as factors of formation of the platform of interaction between the forest resource and market development cycles. According to the concept of a platform economy, the world market determines the functioning of the platform of interaction between forest and, in general, natural resources and market development cycles. At the same time, the contribution of the forest sector, which covers such sub-sectors as forestry, wood manufacturing and pulp and paper industry, in the GDP of countries with high level of forest cover is estimated as one of the indicators of sustainable development, taking into account a wide range of forest resource functions.

The authors analyze the global volumes and trends of production and trade in the main types of forest products, as well as the dynamics of harvesting, sales of forest products and forest reproduction in Ukraine. It is established that domestic trends indicate the need for additional measures to align the structure of harvesting and increase the area of forest reproduction.

The role, content and prerequisites of forming a mechanism for monitoring domestic consumption of domestic untreated timber and controlling the excess of such timber consumption within the framework of the Electronic Wood Accounting System are disclosed. The essence and tendencies of certification as a regulatory instrument and a factor of development of the forest products market are also investigated.

The main drivers that reflect the opportunities and prerequisites for the development of the forest products market in the post-industrial and transitional economies are summarized.

The authors of the article found that the forest products market is affected by factors that determine the trends of the global market. Suggestions on system characteristics as prerequisites for functioning of the interaction platform of forest products and, in general, natural resources and market development cycles with the aim of diversifying and activating the forest products market in a platform economy, taking into account aspects such as the impact of forests on the climate and vice versa; increasing the role of wood biomass as a renewable energy source; the need to increase investment and increase productivity in Ukraine's forest sector; budget policy directions etc. are formulated.

Keywords: forest products market, platform economy, sustainable development, forestry, monitoring, certification of forests.

Вступ. Внесок лісового сектора, який охоплює такі підгалузі як лісове господарство, деревообробну і целюлозно-паперову промисловість, в національній економіці оцінюють як один із показників сталості управління лісами. Цей показник слугує для моніторингу тенденцій сталого розвитку. Потенціал сектору для зростання національних економік і життєзабезпечення населення, як сільського, так і міського, добробут якого безпосередньо залежить від лісів, обумовлюється лісовою політикою, насамперед, у частині прийняття інвестиційних рішень [1].

У новітніх умовах господарювання, насамперед, як відповідь на кліматичні зміни, лісові ресурси в управлінських рішеннях розглядаються за вуглецевим слідом деревини, в порівнянні з альтернативними матеріалами. Показник вуглецевого сліду деревини є відносно невисоким, причому це стосується не тільки уречевленого в лісопродукції вуглецю, але і всього її життєвого циклу [2]. Так, аналіз результатів порівняльного дослідження, виконаного в різних країнах з метою оцінки впливу будівництва на навколишнє середовище показав, що вуглецевий слід дерев'яних каркасних будинків становить всього 55% в порівнянні з каркасами з інших матеріалів (бетону). Порівняльними характеристиками в цьому аналізі були вуглецевий слід, який залишається у результаті виробництва матеріалів для будівництва досліджуваних будівель і рівень споживання енергії цими будівлями [3].

У дослідженнях ФАО економічний внесок лісового сектора вимірюється такими трьома індикаторами: зайнятість в секторі; додана вартість (тобто внесок лісового сектора

у ВВП); вартість експорту й імпорту лісової продукції (або внесок сектора в торгові баланси) [1].

Вищезазначене обумовлює необхідність дослідження системних характеристик ринку лісових ресурсів України з точки зору оцінки реалій та перспектив його розвитку за наведеними загальноприйнятими показниками, а в сукупності – факторів формування платформи взаємодій лісо- і природоресурсного та ринкового циклів розвитку в умовах забезпечення сталого розвитку.

Аналіз сучасних зарубіжних і вітчизняних досліджень та публікацій. Питання лісових ресурсів світу, зокрема, і України, їх вкладу в економіку країни, достатньо широко висвітлено в економічній науковій літературі. Потрібно відмітити, що сучасними зарубіжними і вітчизняними дослідниками вивчалася як і теоретико-методологічна, так і практична складова використання лісових ресурсів [1, 3, 11, 15]. Зокрема, важливими для України дослідженнями в цьому напрямку є праці Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, де більшість досліджень щодо нашої держави фокусується на завданнях формування ефективної системи управління, що безперечно є головним фактором перспективного розвитку ринку лісових ресурсів та сталого розвитку. При цьому відсутні комплексні дослідження факторів формування платформи взаємодій лісо- і природоресурсного та ринкового циклів розвитку. Тому актуалізувалася потреба в дослідженні сучасних реалій системних характеристик ринку лісових ресурсів України як факторів формування платформи взаємодій природно-ресурсного та ринкового циклів розвитку в умовах забезпечення сталого розвитку, чим і обумовлено вибір дослідження.

Відповідно **мета нашої статті** – дослідити системні характеристики ринку лісової продукції України як факторів формування платформи взаємодій лісоресурсного та ринкового циклів розвитку для забезпечення сталого розвитку.

Висвітлення основного матеріалу. Серед підгалузей лісового сектора целюлозно-паперова промисловість вносить найбільший внесок у ВВП, складаючи майже половину валової доданої вартості в лісовому секторі (в середньому за досліджуваний період). Деревообробна промисловість є другим найбільшим складником ВВП (30 %), тоді як на види лісогосподарської діяльності припадають решта 25 % валової доданої вартості в лісовому секторі. Такий розподіл внесків підгалузей лісового сектору у ВВП відносно стабільний і є свідченням міцних міжпідгалузевих зв'язків. Більш того, на глобальному рівні якщо додана вартість зросла в целюлозно-паперовій промисловості (в порівнянні з попереднім роком), зазвичай також відзначалося зростання доданої вартості в лісовому господарстві і підгалузях деревообробної промисловості: зміна пропозиції і попиту на перероблену продукцію призводить до зміни ціни продукції, що в свою чергу призводить до коливання цін на ділові круглі лісоматеріали. Такі зміни цін призводять до варіювання доданої вартості в кожному секторі шляхом їх впливу на валову продукцію. Однак щодо целюлозно-паперової промисловості така тенденція останніми роками зникає, оскільки має місце скорочення залежності підгалузі від натуральних волокон в якості сировини. Важливо, що розподіл валової доданої вартості між підгалузями лісового сектора є показником загального рівня розвитку у цьому секторі національної економіки. Тільки незначна кількість країн, що розвиваються, перейшли від структури лісового сектора, в якому більша частина доданої вартості формується від виробництва ділових круглих лісоматеріалів до бажаної тенденції, коли значна частка доданої вартості припадає на обробний сектор (наприклад, Китай і В'єтнам). Однак загальний рівень розвитку глобального лісового сектора свідчить про те, що більшість країн, що розвиваються, не досягнули бажаного розвитку обробної промисловості, здатної забезпечити відносно високий рівень доданої вартості [1].

За даними ФАО, загальносвітові обсяги виробництва і торгівлі такими основними видами деревної продукції, як діловий круглий ліс, пиломатеріали і листові деревні матеріали, досягли найвищого рівня за весь час початку ведення організацією статистики лісової продукції у 1947 році (табл. 1). Така тенденція обумовлена в основному завдяки

позитивним темпам економічного зростання і пов'язується із перспективою заміни викопних видів джерел енергії з високим вуглецевим слідом відновлюваними лісовими ресурсами, тим самим сприяючи досягненню Цілей сталого розвитку [4].

Таблиця 1

Глобальне виробництво і торгівля лісовою продукцією у 2018 році

Продукція	Одиниці виміру	Виробництво				Експорт			
		2018	Темпи приросту, %			2018	Темпи приросту, %		
			2017	2000	1980		2017	2000	1980
Круглий ліс	млн м ³	3971	3	14	27	143	4	21	52
Паливна деревина	млн м ³	1943	1	8	16	8	-8	109	
Діловий круглий ліс	млн м ³	2028	5	20	40	135	5	18	45
Деревні пелети	млн т	37	11			24	18		
Пиломатеріали	млн м ³	493	2	28	17	158	3	38	125
Листові деревні матеріали	млн м ³	408	1	129	321	92	1	75	518
Фанера	млн м ³	163	2	179	313	31	1	74	355
Орієнтовано-стружкові (OSB), стружкові і деревноволокнисті плити	млн м ³	245	1	105	326	60	1	75	642
Деревна маса	млн т	188	2	10	49	66	2	71	210
Маса із недеревного волокна	млн т	12	0	-22	64	0,4	1	33	108
Рекуперований папір	млн т	229	-2	60	354	57	-1	130	925
Папір і картон	млн т	409	-2	26	141	117	1	19	235
Вартість лісової продукції	млрд дол. США					270	10	86	377

Джерело: за даними [5; 6].

Щодо тенденцій виробництва лісової продукції в Україні Державна служба статистики України (далі – Держстат України) відзначає, що за 2018 рік заготівля ділового круглого лісу зросла на 23 %, тоді як загалом у цей період обсяги лісозаготівель збільшилися лише на 2,8 %. За 2018 рік в Україні було заготовлено 22,5 млн м³ лісу, що на 2,8 % більше, ніж у попередньому. В тому числі ділового круглого лісу було заготовлено 8,98 млн м³ (на 23 % більше, ніж у позаминулому році), паливної деревини – 10,7 млн кубометрів (на 7,7 % менше) [7]. Динаміку заготівлі, реалізації лісової продукції, а також відтворення лісів (рис. 1–4) у 2014–2018 рр. показано без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Рис. 1. Динаміка заготівлі деревини за видами лісової продукції протягом 2010–2018 рр., тис. м³ (за даними Держстату України)

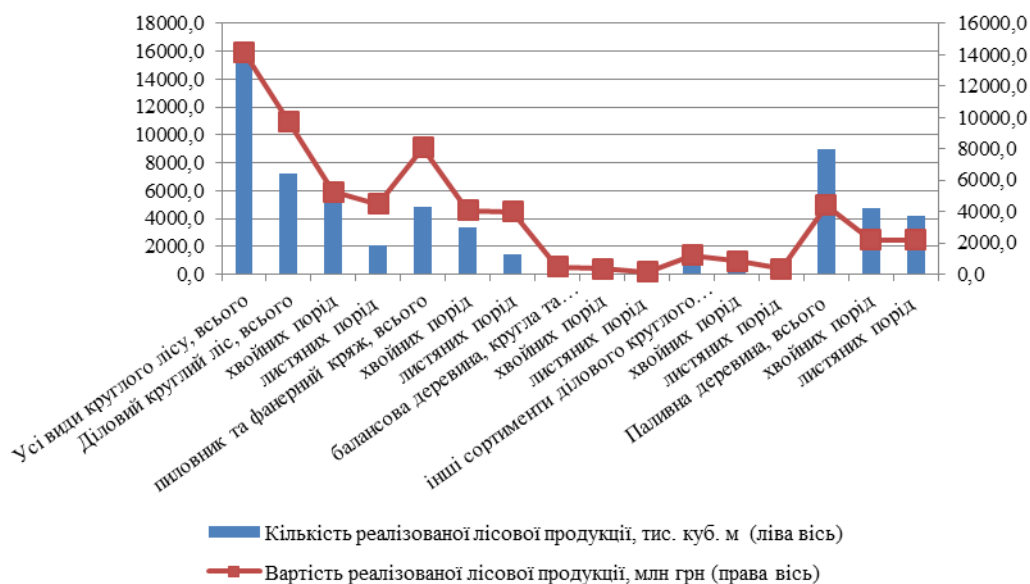

Рис. 2. Реалізація лісової продукції в межах України за видами у 2018 році (за даними Держстату України)

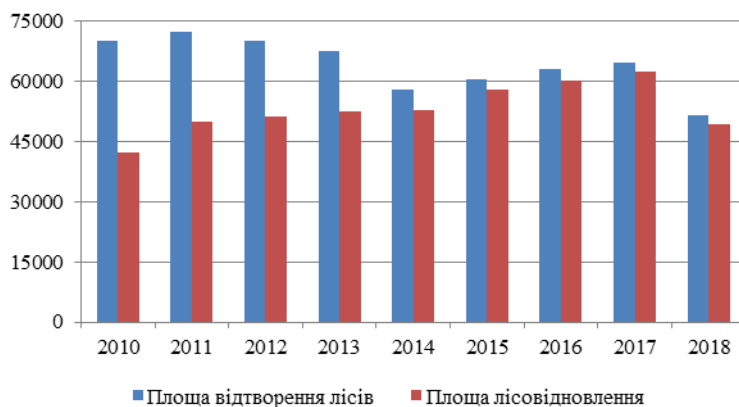

Рис. 3. Динаміка відтворення лісів протягом 2010–2018 рр., га (за даними Держстату України)

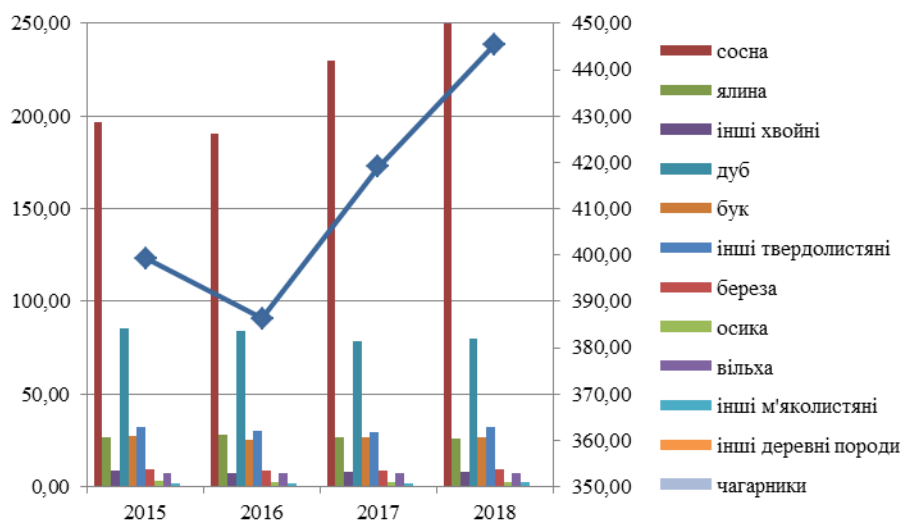

Рис. 4. Динаміка площі рубок лісу за породним складом деревостанів протягом 2015–2018 рр., тис. га (за даними Держстату України)

Дані діаграм (див. рис. 1–4) свідчать про потребу в додаткових заходах з метою

вирівнювання структури заготівель і збільшення площ відтворення лісів.

Тенденції розвитку ринку лісової продукції в Україні на сьогодні пов'язаний із нормами Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» від 8 вересня 2005 року № 2860-IV (у редакції від 01.01.2019), відповідно до якого тимчасово, строком на 10 років, забороняється вивезення за межі митної території України в митному режимі експорту лісоматеріалів необроблених (код 4403 УКТЗЕД) з 1 листопада 2015 року – деревних порід, крім сосни, з 1 січня 2017 року – деревних порід сосни. Забороняється також вивезення за межі митної території України лісоматеріалів і пиломатеріалів цінних та рідкісних порід дерев – акації, береки, вишні, груші, горіха, каштана, тиса ягідного, черешні, явора, ялівця. При цьому реалізація за межі митної території України в митному режимі експорту суб'єктами підприємницької діяльності лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів, крім вищезазначених, допускається за наявності сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів. На строк дії заборони вивезення за межі митної території України в митному режимі експорту лісоматеріалів необроблених встановлюється обмеження внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених у розмірі 25 млн м³ на рік, незалежно від обсягу такого споживання у попередньому році (відповідно до Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ 1947)) [8]. При цьому створення системи контролю та відстежування обігу деревини на ринку з моменту її заготівлі до реалізації шляхом функціонування загальнообов'язкової для всіх постійних лісокористувачів єдиної державної системи електронного обліку деревини визначено Указом Президента України «Про деякі заходи щодо збереження лісів та раціонального використання лісових ресурсів» від 9 липня 2019 року № 511/2019.

В Україні механізм проведення моніторингу внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених і контролю за неперевищенням обсягу внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених здійснюється на основі систематизації та узагальнення інформації про походження, заготівлю та реалізацію деревини власниками лісів і постійними лісокористувачами відповідно до Порядку проведення такого моніторингу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 р. № 1142 [9].

У лісогосподарських підприємствах Державного агентства лісових ресурсів України (Держлісагентство) запроваджено Систему електронного обліку (ЕОД) заготовленої та реалізованої деревини. Головним оператором Єдиної державної системи електронного обліку деревини є державне підприємство «Лісогосподарський інноваційно-аналітичний центр», яке належить до сфери управління Держлісагентства. При цьому відомству підпорядковано лише 73 % лісового фонду України, а 27 % лісів належать постійним лісокористувачам інших відомств, у яких майже не впроваджено електронний облік [10].

Визначальним у цьому контексті слід вважати План дій ЄС «Правозастосування, управління і торгівля в лісовому секторі», прийнятий в 2003 році, що являє собою ініціативу, котра спрямована на боротьбу з незаконними рубками і подолання збитків, що завдаються такими рубками економіці, суспільству та навколишньому середовищу, шляхом здійснення відповідних заходів в ЄС і в країнах, що експортують деревину та вироби з деревини до ЄС [11]. Відзначимо, що в Україні діяла, зокрема, Регіональна програма «Правозастосування й управління в лісовому секторі країн східного регіону дії європейського інструменту сусідства та партнерства» FLEG-II (2014–2016 pp.) як частина всесвітнього процесу Правозастосування й управління в лісовому секторі (Forest Law Enforcement and Governance, FLEG, або FLEGT, де «Т» – торгівля).

Ще одним фактором розвитку ринку лісової продукції є сертифікація. Відповідно до Лісового кодексу України – це оцінка відповідності системи ведення лісового господарства встановленим міжнародним вимогам щодо управління лісами та лісокористування на засадах сталого розвитку з метою забезпечення економічно,

екологічно і соціально збалансованого ведення лісового господарства [12].

Лісова опікунська рада (Forest Stewardship Council, далі – FSC) – неурядова, некомерційна членська організація, заснована в 1993 році групою екологічних організацій, лісових компаній, трейдерів і лісових профспілок, називає такі три види сертифікації [13]: системи ведення лісового господарства (Forest Management certification, FM), ланцюга постачання (Chain of Custody (COC) certification) і контрольованої деревини (Controlled Wood, CW). Станом на 01.03.2020 в Україні сертифіковано 4,51 млн га лісів (це 43 % лісових ділянок країни) і видано 133 сертифікати FM/COC, 344 сертифікатів ланцюга постачання (COC), тоді як у світі сертифіковано 204,46 млн га лісів у 82 країнах, видано 41257 сертифікатів COC [14].

FSC національний стандарт системи ведення лісового господарства для України схвалено рішенням Комітету політики та стандартів FSC міжнародного центру 15 липня 2019 р. і набуває чинності з 30 березня 2020 р. Розроблення проекту стандарту здійснювалося на основі міжнародних стандартів та процедур, зокрема: FSC-STD-01-001 (V 5-2) «FSC принципи і критерії системи ведення лісового господарства»; FSC-STD-60-004 (V 1-0) «Єдині міжнародні індикатори»; FSC-PRO-60-006 (V 2-0) «Розробка і трансфер національних стандартів системи ведення лісового господарства згідно з FSC принципами і критеріями версії 5»; FSC-STD-60-002 (V 1-0) «Структура і зміст національних стандартів системи ведення лісового господарства» [13].

Можливості й передумови розвитку ринку лісової продукції в постіндустріальному світі та перехідних економіках полягають у таких трьох основних рушійних силах, які, на думку ФАО [1], підвищують додану вартість: вартість випуску продукції за винятком проміжного споживання, тобто закупівлі в інших секторах; зростання цін на продукцію; зниження витрат виробництва (дешевша сировина); зростання обсягів продажів (якщо додана вартість за м³ або тонну не різко скорочуються). У відповідь на мінливі ринкові умови, галузі промисловості зазвичай варіюють один чи декілька із наведених рушіїв.

Очевидно, що ринок ринку лісової продукції зазнає впливу чинників, які визначають тенденції розвитку глобального ринку. Так, протягом 2017–2018 рр. – вперше після глобальної фінансової кризи 2008 року – економічне зростання було відзначено в усіх країнах ЄЕК ООН. Щодо країн СНД, то поточне відновлення економічного зростання позитивно позначилося на становищі у всіх країнах субрегіону ЄЕК ООН, цьому сприяли поліпшення умов торгівлі і більш стабільна макроекономічна ситуація [1].

Загалом, ріст доданої вартості в лісовому секторі має місце тільки в тих країнах, де розвиток сектора було безпосереднім національним пріоритетом розвитку. Країни, що швидко розвиваються, не відносять до пріоритетних розвиток досліджуваного сектору. Таким чином, лісовий сектор не є найбільшою рушійною силою економічного зростання і розвитку, за винятком низки обставин [1].

Висновки. Вищенаведене дозволяє дійти таких висновків і пропозицій стосовно системних характеристик як передумов функціонування платформи взаємодій лісо- та природоресурсного загалом і ринкового циклів розвитку:

– має місце тісний взаємозв'язок впливу лісів на клімат і навпаки. Нарощення масштабу використання деревини може стати потужним інструментом пом'якшення наслідків зміни клімату – основних загроз для лісів – збільшення кількості та сили природних пожеж і вітровалів, а також ступеня інтенсивності масових пошкоджень деревостанів шкідниками й хворобами. Стала лісозаготівельна діяльність, яка передбачає зниження пожежонебезпеки і одночасно з цим забезпечує отримання сировини для підприємств лісової промисловості та секвестрацію діоксиду вуглецю в лісових товарах тривалого користування, може сприяти зниженню викидів CO₂ у лісовому господарстві і ліквідації чи мінімізації пов'язаних зі зміною клімату галузевих порушень [1];

– зростання ролі деревної біомаси як відновлюваного джерела енергії, адже використання рослинної біомаси за умови її безперервного відновлення (наприклад, лісовідновлення після рубок) не приводить до збільшення концентрації CO₂ атмосфері;

окремі земельні ділянки доцільно використовувати під енергетичні плантації, або використовувати для таких цілей низькопродуктивні землі; енергетичне використання відходів та ін. [15], що також відповідає положенням Енергетичної стратегії України до 2035 року і Стратегії низьковуглецевого розвитку України до 2050 року;

– збільшення обсягу інвестицій і підвищення продуктивності у лісовому секторі України також пов'язане із значними ризиками та невизначеностями, а також потребою у зовнішньому фінансуванні, що є одним з факторів уразливості національної економіки в цілому, дія якого може посилитися в результаті підвищення відсоткових ставок;

– бюджетна політика спершу має бути більш орієнтованою на стимулювання зростання, при цьому інвестиційна діяльність позитивно реагує на скорочення податку на прибуток лісгосподарських підприємств за умови фінансування розширеного відтворення лісових ресурсів. Поліпшення економічної ситуації згодом дає змогу скоротити виплати (в т.ч. соціальні) при одночасному збільшенні обсягу державних інвестицій у сектор;

– підвищення цін на житло і ріст активності в будівельній сфері також пов'язано із розвитком лісового секторі, що потребує застосування широкого спектру фінансових інструментів, зокрема, кредитування, і розвитку банківської системи в країні;

– підвищення пріоритету походження деревини і сертифікації системи ведення лісового господарства, ланцюга постачання та контрольованої деревини у розвитку лісового сектора.

Література

1. Лебедис А., Ли Я. Вклад лесного сектора в национальные экономики 1990–2011 гг. Финансовое положение лесного хозяйства : рабочий документ ФАО FSFM/ACC/09. Рим : ФАО, 2017. 162 с. URL: <http://www.fao.org/3/a-i4248r.pdf> (дата звернення: 03.04.2020).

2. Ежегодный обзор рынка лесных товаров 2017–2018 г. ЕЭК ООН; ФАО ; ECE/TIM/SP/46. Женева, ООН, 2019. 160 с. URL: <https://www.unecce.org/fileadmin/DAM/timber/publications/SP46Rsmall.pdf> (дата звернення: 06.04.2020).

3. Куйттинен М. Сравнительное исследование влияния строительства зданий на окружающую среду : обзор исследований, выполненных в 2000-е годы. 2014. 44 с. URL: http://www.woodproducts.fi/sites/default/files/a_comparison_of_the_climatic_effects_of_buildings.pdf (дата звернення: 06.04.2020).

4. Производство древесной продукции достигло в мире наивысшего уровня роста за последние 70 лет. ФАО. URL: <http://www.fao.org/news/story/ru/item/1256293/icode/> (дата звернення: 03.04.2020).

5. Статистика по лесной продукции. ФАО. URL: <http://www.fao.org/forestry/statistics/80938@180723/ru/> (дата звернення: 06.04.2020).

6. Forest products 2017 : yearbook. FAO Statistics. Rome : Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2019. 418 p. URL: <http://www.fao.org/3/ca5703m/ca5703m.pdf> (дата звернення: 03.04.2020).

7. Держстат: в Україні майже на чверть збільшилась заготівля лісу-кругляка. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2681462-derzstat-v-ukraini-majze-na-cvert-zbilsilas-zagotivla-lisukruglaka.html> (дата звернення: 03.04.2020).

8. Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів : Закон України від 8 вересня 2005 року № 2860-IV (у редакції від 01.01.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2860-15> (дата звернення: 12.04.2020).

9. Порядок проведення моніторингу внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених і контролю за неперевищенням обсягу внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених : постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 р. № 1142. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1142-2019->

%D0%BF(дата звернення: 03.04.2020).

10. В Україні запровадили електронну систему обліку деревини. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2605187-v-ukraini-zaprovadili-elektronnu-sistemu-obliku-derevini.html>(дата звернення: 03.04.2020).

11. Обсуждение положения на рынках : дискуссия с участием приглашенных экспертов ЕСЕ/ТИМ/2018/4 / Европейская экономическая комиссия, Комитет по лесам и лесной отрасли. Семьдесят шестая сессия (Ванкувер, Канада, 5–9 ноября 2018 года). 14 с. URL: https://www.unece.org/fileadmin/DAM/timber/meetings/2018/20181105/ESE_TIM_2018_4_RUS.pdf(дата звернення: 06.04.2020).

12. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 року, в редакції Закону № 3404-IV від 08.02.2006; зі змінами станом на 16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#top>(дата звернення: 03.04.2020).

13. Forest Stewardship Council. URL: <https://ua.fsc.org/ua-ua> (дата звернення: 14.04.2020).

14. FSC Україна: факти та цифри станом на 01.03.2019 р. URL: <https://ua.fsc.org/download.2020.a-922.pdf>(дата звернення: 14.04.2020).

15. Перспективи розвитку ринку біомаси в ЄС і Україні. Вплив використання біомаси на зміну клімату. За матеріалами Біоенергетичної асоціації України, Інституту газу НАН України, Держенергоефективності, напрацювання Комісії з енергоефективності УСПП, дослідження Bioenergy Europe. URL: <https://uspp.ua/assets/doc/uspp-biomass.pdf>(дата звернення: 14.04.2020).

References

1. Lebedis, A., Li, Ja. (2017). Vklad lesnogo sektora v nacional'nye jekonomiki 1990–2011 gg. Finansovoe polozhenie lesnogo hozjajstva. URL: <http://www.fao.org/3/a-i4248r.pdf>[in Russia].

2. Ezhegodnyj obzor rynka lesnyh tovarov 2017–2018 g. (2019). URL: <https://www.unece.org/fileadmin/DAM/timber/publications/SP46Rsmall.pdf>[in Russia].

3. Kujttinen, M. (2014) Sravnitel'noe issledovanie vlijanija stroitel'stva zdaniy na okruzhajushhuju sredu : obzor issledovanij, vypolnennyh v 2000-e gody. URL: http://www.woodproducts.fi/sites/default/files/a_comparison_of_the_climatic_effects_of_buildings.pdf[in Russia].

4. Proizvodstvo drevesnoj produkcii dostiglo v mire naivysshogo urovnja rosta za poslednie 70 let (2019). URL: <http://www.fao.org/news/story/ru/item/1256293/icode/>[in Russia].

5. Statistika po lesnoj produkcii FAO (2020). URL: <http://www.fao.org/forestry/statistics/80938@180723/ru/>[in Russia].

6. FAO Statistics (2019). Forest products 2017. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations. 418 p. URL: <http://www.fao.org/3/ca5703m/ca5703m.pdf>.

7. Derzhstat: v Ukraini maizhe na chvert zbilshylas zahotivlia lisu-kruhliaka. Ukrinform. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2681462-derzstat-v-ukraini-majze-na-cvert-zbilshilas-zagotivla-lisukruglaka.html>[in Ukrainian].

8. Pro osoblyvosti derzhavnoho rehuliuвання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів : Закон України від 8 вересня 2005 року No. 2860-IV (у редакції від 01.01.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2860-15>[in Ukrainian].

9. Poriadok provedennia monitoryngu vnutrishnoho spozhyvannia vitchyznianskykh lisomaterialiv neobroblynykh i kontroliu za neperevyschenniam obsiahu vnutrishnoho spozhyvannia vitchyznianskykh lisomaterialiv neobroblynykh : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 4 hrudnia 2019 r. No. 1142. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1142-2019-%D0%BF> [in Ukrainian].

10. V Ukraini zaprovadyly elektronnu systemu obliku derevyny (2018). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2605187-v-ukraini-zaprovadili-elektronnu-sistemu->

obliku-derevini.html [in Ukrainian].

11. Obsuzhdenie polozhenija na rynkah: diskussija s uchastiem priglashennyh jekspertov ECE/TIM/2018/4 (2018). URL: https://www.unece.org/fileadmin/DAM/timber/meetings/2018/20181105/ECE_TIM_2018_4_RUS.pdf[in Russia].

12. Lisovyi kodeks Ukrainy vid 21 sichnia 1994 roku, v redaktsii Zakonu No. 3404-IV vid 08.02.2006; zi zminamy stanom na 16.01.2020.URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#top>(дата звернення: 03.04.2020). [inUkrainian]

13. Forest Stewardship Council. URL: <https://ua.fsc.org/ua-ua> (дата звернення: 14.04.2020).

14. FSC Ukraina: fakty ta tsyfry stanom na 01.03.2019 r. (2019). URL: <https://ua.fsc.org/download.2020.a-922.pdf>[in Ukrainian].

15. Perspektyvy rozvytku rynku biomasy v YeS i Ukraini. Vplyv vykorystannia biomasy na zminu klimatu (2019). URL: <https://uspp.ua/assets/doc/uspp-biomass.pdf>(дата звернення: 14.04.2020). [inUkrainian].